

Spis treści

Wykaz skrótów / 13

Wprowadzenie / 21

Rozdział I

Samodzielność jednostki samorządu terytorialnego jako przedmiot ochrony sądowej / 27

1. Samodzielność jako istota samorządu terytorialnego / 27
 - 1.1. Pojęcie samorządu terytorialnego / 28
 - 1.2. Samorząd a autonomia / 37
 - 1.3. Pojęcie samodzielności samorządu terytorialnego / 40
 - 1.4. Samodzielność a subsydiarność i decentralizacja / 47
 - 1.5. Samodzielność jako prawo podmiotowe / 50
2. Prawne przesłanki samodzielności samorządu terytorialnego / 56
 - 2.1. Podmiotowość prawna jednostek samorządu terytorialnego / 57
 - 2.2. Mienie samorządowe / 61
 - 2.3. Wykonywanie zadań publicznych / 64
 - 2.4. Nadzór nad samorządem terytorialnym / 66
3. Zakres samodzielności samorządu terytorialnego i jej ograniczenia / 68
 - 3.1. Samodzielność administracyjna (zadaniowo-kompetencyjna) / 69
 - 3.2. Samodzielność ustrojowa / 73
 - 3.3. Samodzielność majątkowa / 76
 - 3.4. Samodzielność finansowa / 78

Rozdział II

System instytucji ochrony prawnej samorządu terytorialnego / 82

1. Ochrona prawna samodzielności jako prawa podmiotowego / 82
 - 1.1. Pojęcie i istota ochrony prawnej / 82
 - 1.2. Rodzaje ochrony prawnej / 84
 - 1.3. Podmiot ochrony prawnej samorządu terytorialnego / 86
2. Prawne podstawy sądowej ochrony samodzielności samorządu terytorialnego / 90
 - 2.1. Ochrona sądowa wspólnot samorządowych w świetle prawa międzynarodowego / 90
 - 2.2. Gwarancja samorządu w prawie Unii Europejskiej / 98
 - 2.3. Ochrona prawna samorządu w wybranych państwach europejskich / 107
 - 2.4. Ochrona sądowa jednostek samorządu terytorialnego w prawie polskim / 121
3. Sądowa ochrona samodzielności jednostek samorządu terytorialnego a prawo do sądu / 127
4. Organy ochrony prawnej samorządu terytorialnego w Polsce / 133
 - 4.1. Sądy administracyjne / 133
 - 4.2. Sądy powszechne / 140
 - 4.3. Trybunał Konstytucyjny / 144

Rozdział III

Sądowa ochrona samodzielności jednostek samorządu terytorialnego udzielana przez sąd administracyjny / 153

1. Właściwość sądu administracyjnego / 153
2. Zdolność sądowa i procesowa jednostek samorządu terytorialnego / 161
3. Sądowa kontrola aktów nadzoru / 165
 - 3.1. Zakres podmiotowy skargi / 166
 - 3.2. Zakres przedmiotowy skargi / 169
 - 3.3. Legitymacja procesowa do wniesienia skargi / 179
 - 3.4. Skutki zaskarżenia / 187
 - 3.5. Prawomocność a wykonalność rozstrzygnięcia nadzorczego / 189

4. Skarga na decyzję lub inny akt z zakresu administracji publicznej / 193
 - 4.1. Przedmiot zaskarżenia / 194
 - 4.2. Legitymacja skargowa / 200
 - 4.2.1. Interes prawny jako podstawa legitymacji skargowej / 200
 - 4.2.2. Ograniczenia legitymacji skargowej jednostki samorządu terytorialnego / 202
 - 4.3. Skutki zaskarżenia / 215
5. Sądowa ochrona kompetencji jednostek samorządu terytorialnego w dziedzinie orzecznictwa (rozstrzyganie sporów) / 217
 - 5.1. Spory kompetencyjne i spory o właściwość / 218
 - 5.1.1. Pojęcie, przedmiot i rodzaje sporów / 219
 - 5.1.2. Geneza rozstrzygania sporów przez sądy administracyjne / 224
 - 5.1.3. Wniosek o rozstrzygnięcie sporu / 229
 - 5.2. Spory między organami samorządu terytorialnego a sądami (powszechnymi) / 231
 - 5.2.1. Trybunał Kompetencyjny i Kolegium Kompetencyjne / 232
 - 5.2.2. „Reguły kolizyjne” i perspektywy nowych regulacji / 236

Rozdział IV

Sądowa ochrona samodzielności jednostek samorządu terytorialnego jako podmiotów prawa cywilnego (jednostka samorządu terytorialnego w postępowaniu przed sądem powszechnym) / 240

1. Właściwość sądu powszechnego / 241
2. Jednostka samorządu terytorialnego jako strona (uczestnik) postępowania cywilnego / 244
 - 2.1. Zdolność sądowa i procesowa jednostek samorządu terytorialnego / 244
 - 2.2. Zdolność sądowa i procesowa jednostek pomocniczych gminy / 247
3. Reprezentacja jednostki samorządu terytorialnego w postępowaniu cywilnym / 251
 - 3.1. Reprezentacja gminy / 252

- 3.2. Reprezentacja powiatu i województwa samorządowego / 263
- 3.3. Samorządowe jednostki organizacyjne (*stationes municipii*) przed sądem powszechnym / 266
- 4. Roszczenia cywilnoprawne jednostek samorządu terytorialnego / 269
 - 4.1. Ochrona praw majątkowych / 269
 - 4.2. Ochrona dóbr osobistych / 277
 - 4.3. Roszczenia odszkodowawcze / 288
 - 4.4. Postępowanie w sprawach gospodarczych / 303
 - 4.5. Sprawy z zakresu prawa spadkowego / 306
 - 4.6. Gmina jako interwenient uboczny / 309
- 5. Jednostka samorządu terytorialnego w postępowaniu karnym / 311
 - 5.1. Jednostka samorządu terytorialnego jako pokrzywdzony / 311
 - 5.2. Jednostka samorządu terytorialnego jako powód cywilny (w postępowaniu adhezyjnym) / 315
 - 5.3. Reprezentacja jednostki samorządu terytorialnego w procesie karnym / 317

Rozdział V

Ochrona samodzielności jednostek samorządu terytorialnego sprawowana przez Trybunał Konstytucyjny / 321

- 1. Wniosek o zbadanie konstytucyjności aktu normatywnego / 322
 - 1.1. Legitymacja do wszczęcia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym / 322
 - 1.2. Przedmiotowy zakres kontroli aktu normatywnego / 324
 - 1.3. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym / 329
- 2. Skarga konstytucyjna / 333
 - 2.1. Jednostka samorządu terytorialnego jako skarżący / 335
 - 2.2. Podstawa i zakres skargi konstytucyjnej / 351
- 3. Komunalna skarga konstytucyjna / 358
 - 3.1. Kommunale Verfassungskbeschwerde w Niemczech / 358
 - 3.2. Skarga komunalna w polskim systemie prawnym – postulaty *de lege ferenda* / 366

Wnioski / 369

Bibliografia / 387

Summary / 425

Zusammenfassung / 429

Résumé / 435